

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 238a/2023

pentru controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii
Moldova nr. 1122 din 26 septembrie 2023

CHIȘINĂU

11 iulie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 2 noiembrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 11 iulie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află o sesizare depusă la Curtea Constituțională pe 2 noiembrie 2023, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de către dna Diana Caraman și dnii Vladimir Voronin, Oleg Reidman, Nicolai Rusol și Constantin Starîș, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării îi solicită Curții Constituționale să verifice constituționalitatea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 1122 din 26 septembrie 2023.

3. În ședința Plenului Curții de examinare a sesizării, dna judecător constituțional Domnica Manole a prezentat o cerere de abținere de la judecarea cauzei. Analizând motivele invocate în cererea de abținere, Plenul Curții a decis respingerea acesteia.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

4. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 94 Actele Președintelui

„(1) În exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Republicii Moldova emite decrete, obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului. Decretele se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Decretele emise de Președinte în exercitarea atribuțiilor sale prevăzute în articolul 86 alineatul (2), articolul 87 alineatele (2), (3) și (4) se contrasemnează de către Primul-ministru.”

Articolul 124 Procuratura

„(1) Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege.

(2) Atribuțiile Procuraturii sunt exercitate de procurori.

(3) Competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.”

Articolul 125 Procurorul

„(1) Procurorul General este numit în funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit.

(2) Procurorul General este demis din funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, în condițiile legii, pentru motive obiective și în temeiul unei proceduri transparente.

(3) Numirea, transferarea, promovarea și demiterea procurorilor ierarhic inferiori se efectuează de către Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.”

Articolul 125¹ Consiliul Superior al Procurorilor

„(1) Consiliul Superior al Procurorilor este garantul independenței și imparțialității procurorilor.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit, în condițiile legii, din procurori aleși din cadrul procuraturilor de toate nivelurile și din reprezentanți ai altor autorități, instituții publice sau ai societății civile. Procurorii în cadrul Consiliului Superior al Procurorilor constituie o parte importantă.

(3) Consiliul Superior al Procurorilor asigură numirea, transferarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de procurori.

(4) Modul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Procurorilor se stabilește prin lege.”

5. Prevederile Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 1122 din 26 septembrie 2023 sunt următoarele:

„În urma examinării Raportului Comisiei de evaluare a Procurorului General (suspendat de drept din funcție), domnul Alexandr STOIANOGLO, întocmit pe 5 mai 2022, Consiliul Superior al Procurorilor, prin Hotărârea nr. 1-92 din 23 mai 2022, în conformitate cu art. 31¹ alin. (8) și alin. (9) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, a acordat calificativul „nesatisfăcător” activității desfășurate de domnul Alexandr STOIANOGLO în perioada exercitării mandatului Procurorului General și a propus Președintelui Republicii Moldova eliberarea domnului Alexandr STOIANOGLO din funcția de Procuror General.

Având în vedere cele menționate și în temeiul art. 88 lit. j) și art. 94 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, precum și al art. 58 alin. (7) din Legea cu privire la Procuratură,

Președintele Republicii Moldova

D E C R E T E A Z Ă:

Art.1. - Domnul Alexandr STOIANOGLO se eliberează din funcția de Procuror General.

Art.2. - Prezentul decret intră în vigoare la data semnării.

Art.3. - Prezentul decret poate fi contestat la Judecătoria Chișinău (sediul Râșcani, str. Kiev, nr. 3) în termen de 30 de zile de la data comunicării, potrivit prevederilor Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

6. Autorii sesizării notează că, potrivit articolului 125 alin. (2) din Constituție, Procurorul General este demis din funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, în condițiile legii, pentru motive obiective și în temeiul unei proceduri transparente. Autorii consideră că textul „în condițiile legii” din norma constituțională presupune că întreaga procedură de eliberare din funcție a Procurorului General trebuie reglementată prin lege.

7. În această cauză, autorii menționează că procedura emiterii decretului contestat nu corespunde textului „în condițiile legii” din articolul 125 alin. (2) din Constituție, de vreme ce procedura de eliberare a dlui Alexandr Stoianoglo din funcția de Procuror General nu a fost reglementată prin lege, ci printr-un regulament aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor. În susținerea acestei poziții, autorii sesizării invocă unele considerente din Opinia nr. 1058/2021 din 13 decembrie 2021 referitoare la amendamentele din 24 august 2021 la Legea cu privire la Procuratură, CDL-AD(2021)047.

8. Autorii consideră că Decretul contestat contravine principiului prezumției de nevinovăție, protejat de articolul 21 din Constituție, deoarece prin amendarea Legii cu privire la Procuratură și a altor acte normative s-a urmărit eliberarea din funcție a dlui Alexandr Stoianoglo.

9. În consecință, autorii sesizării indică că Decretul contestat contravine articolelor 1 alin. (3), 6, 7, 20, 21, 23, 26, 76, 94, 124, 125 alin. (2) și 125¹ din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității decretelor Președintelui Republicii Moldova, care vizează funcții de demnitate publică de rang constituțional, ține de

competența Curții Constituționale (a se vedea HCC nr. 13 din 27 aprilie 2021, § 25).

12. Conform articolului 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații din Parlament au competența de a sesiza Curtea Constituțională.

13. Obiectul sesizării îl constituie Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1122 din 26 septembrie 2023. Acest decret nu a constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

14. Autorii sesizării susțin că Decretul contestat contravine articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 6 (*separația și colaborarea puterilor*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 23 (*calitatea legii*), 26 (*dreptul la apărare*), 76 (*intrarea în vigoare a legii*), 94 (*actele Președintelui Republicii Moldova*), 124 (*Procuratura*), 125 (*procurorul*) și 125¹ (*Consiliul Superior al Procurorilor*) din Constituție.

15. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolele 1 alin. (3), 6 și 7 din Constituție nu pot fi analizate în mod individual, ci pot interveni dacă este constatată aplicabilitatea unei prevederi din Constituție (a se vedea DCC nr. 177 din 15 decembrie 2022, § 24; DCC nr. 90 din 25 iulie 2023, § 19). Cu referire la articolul 23 din Constituție, Curtea reiterează că acest articol nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorii sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea DCC nr. 104 din 29 august 2023, § 17).

16. Referitor la articolele 20, 26, 76, 94, 124 și 125¹ din Constituție, autorii sesizării nu au motivat în ce măsură Decretul contestat afectează normele constituționale menționate. Potrivit articolelor 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea sesizări, Curtea i-ar înlocui pe autorii acesteia la formularea unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (a se vedea DCC nr. 124 din 5 octombrie 2023, § 25).

17. Cu privire la incidența articolului 21 din Constituție, Curtea reține că prin Decretul nr. 1122 din 26 septembrie 2023 Președintele Republicii Moldova l-a demis din funcția de Procuror General pe dl Alexandr Stoianoglo. Decretul respectiv a fost adoptat la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor din 23 mai 2022. Analizând Decretul menționat, Curtea nu constată în conținutul acestuia vreo prevedere referitoare la o eventuală vinovăție a dlui Alexandr Stoianoglo. Din acest motiv, Curtea respinge acest capăt al sesizării.

18. Cu privire la incidența articolului 125 alin. (2) din Constituție, Curtea constată că acest articol prevede că Procurorul General este demis din funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, în condițiile legii, pentru motive obiective și în temeiul unei proceduri transparente.

19. Curtea are în vedere că exigențele constituționale referitoare la demiterea Procurorului General impun participarea a două autorități: a Consiliului Superior al Procurorilor și a Președintelui Republicii Moldova (a se vedea HCC nr. 13 din 21 mai 2020, § 47), fiecare din acestea, acționând în limita propriilor competențe, adoptă acte care produc efecte juridice.

20. Din această perspectivă, articolul 125 alin. (2) din Constituție prevede competența constituțională exclusivă a Consiliului Superior al Procurorilor de a propune eliberarea din funcție a Procurorului General. Pentru a respecta garanțiile de independență aplicabile acestei funcții, Constituția prevede că eliberarea din funcție trebuie să aibă loc cu respectarea următoarelor condiții: a) în condițiile legii; b) pentru motive obiective și c) în temeiul unei proceduri transparente. De vreme ce Consiliul are competența să propună eliberarea din funcție a Procurorului General, Curtea reține că acestuia îi revine obligația să vegheze asupra respectării acestor exigențe constituționale.

21. În această cauză, autorii consideră că obligația de supraveghere a respectării condițiilor de eliberare din funcție a Procurorului General nu se aplică doar Consiliului, ci se extinde și la Președintele Republicii, atunci când emite un decret în acest sens.

22. Curtea reține că articolul 125 alin. (2) din Constituție nu prevede o marjă discreționară a Președintelui Republicii în cazul recepționării propunerii Consiliului Superior al Procurorilor cu privire la demiterea din funcție a Procurorului General. Această marjă discreționară există doar în cazul examinării candidaților pentru funcția de judecător, propuși de Consiliul Superior al Magistraturii, când, pe baza articolului 116 alin. (2) din Constituție, Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii. Această competență a Președintelui Republicii Moldova nu poate fi extrapolată la alte cazuri, inclusiv la cel de demitere a Procurorului General.

23. Prin urmare, în cazul în care Consiliul Superior al Procurorilor propune eliberarea din funcție a Procurorului General pe baza articolului 125 alin. (2) din Constituție, Președintele Republicii este obligat să dispună demiterea acestuia din funcție. Lipsa unei marje discreționare a Președintelui Republicii în acest domeniu scoate în evidență competența constituțională exclusivă a Consiliului Superior al Procurorilor de a propune demiterea Procurorului General și de a asigura respectarea condițiilor de eliberare din funcție: a) în condițiile legii; b) pentru motive obiective și c) în temeiul unei proceduri transparente.

24. Astfel, criticile autorilor sesizării se situează în afara domeniului de aplicare al textului „în condițiile legii” din articolul 125 alin. (2) din Constituție. Curtea este competentă să verifice constituționalitatea Decretului în discuție doar sub aspectul formei și al procedurii de adoptare, în cazul în care criticile sunt raportate la o normă din Constituție.

25. Curtea reține că prin Decretul nr. 1122 din 26 septembrie 2023 Președintele Republicii a dispus eliberarea din funcție a Procurorului General în baza propunerii Consiliului Superior al Procurorilor, așa cum

prevede articolul 125 alin. (2) din Constituție. În aceste condiții, Curtea constată că Președintele Republicii Moldova la emiterea acestui Decret și-a exercitat prerogativele constituționale.

26. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea pentru controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 1122 din 26 septembrie 2023, depusă de dna Diana Caraman și dnii Vladimir Voronin, Oleg Reidman, Nicolai Rusol și Constantin Starîș, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 11 iulie 2024
DCC nr. 81
Dosarul nr. 238a/2023